

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Telefoon (070) 3 70 79 11
Fax (070) 3 70 79 00

Onderdeel	afdeling Georganiseerde Criminaliteit
Contactpersoon	drs. A. van der Kuijl, drs. R.J. Scheele
Doorkiesnummer(s)	(070) 370 6474
E-mail	a.van.der.kuijl@minjus.nl
Datum	15 juni 2007
Ons kenmerk	5489394/07
Bijlage(n)	2
Onderwerp	Dierenrechtenactivisme

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

1. Inleiding

Tijdens het mondelinge vragenuur op 20 maart 2007 hebben wij Uw Kamer een overzicht van recente incidenten op het terrein van dierenrechtenactivisme en een actualisatie van de AIVD-rapportage inzake dierenrechtenactivisme in Nederland uit juli 2004 toegezegd. Tijdens de regeling van werkzaamheden op 17 april 2007 heeft het lid Van Haersma Buma hier het verzoek aan toegevoegd om in te gaan op maatregelen die het Verenigd Koninkrijk genomen heeft op dit terrein en op het te voeren overleg tussen vertegenwoordigers van het Home Office en de departementen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie over dit thema. Met deze brief worden deze verzoeken beantwoord en toezeggingen gestand gedaan.

2. Recente ontwikkelingen

A. Cijfers KLPD en OM

Aantal incidenten

De registratie van incidenten vindt door het KLPD plaats op basis van de informatie die Regionale Informatie Knooppunten (RIK) binnen de regionale korpsen aan leveren aan het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK). Op basis van de aangeleverde informatie heeft het KLPD onderstaand overzicht opgesteld.

In het overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen legale en illegale acties. Legale acties zijn onder andere demonstraties waarvoor een vergunning is verleend en andere activiteiten waarbij geen strafbare feiten worden gepleegd. Illegale acties zijn onder andere gewelddadige demonstraties, diefstal, bedreiging (schriftelijk, via e-mail).

	Legaal	Illegaal	Totaal
2004-2005	94	116	210
2006-2007 (tot 24 mei)	151	48	199
Totaal	267	142	409

Een voorzichtige eerste observatie is dat er een verschuiving plaatsvindt van illegale naar legale acties. Binnen de illegale acties gaat het voor 2006-2007 in meer dan de helft van de gevallen om vernieling en voor een kwart van de gevallen om illegale demonstraties. Iets minder dan een kwart van de gevallen (8 zaken) betreft bedreiging per telefoon of e-mail.

Aanhoudingen en veroordelingen

Door de politie zijn in de periode 2004-2007 (tot 24 mei) 15 aanhoudingen verricht die direct aan dierenrechtenactivisme zijn te relateren. Het betrof 11 aanhoudingen in 2004 (onderzoek dienst Nationale Recherche, NR), drie in 2005 (Regio Amsterdam-Amstelland i.s.m. DNR) en één in 2006. Hierbij dient overigens wel opgemerkt te worden dat dierenrechtenactivisme als zodanig geen strafbaar feit is. Strafbare feiten in relatie tot dierenrechtenactivisme zijn bijvoorbeeld vernieling of openlijke geweldpleging. Het is daarom mogelijk dat er aanhoudingen zijn verricht die niet als 'dierenrechtenactivisme' herkend zijn en daardoor niet aan het NIK gemeld zijn. Zie hierover het voornemen - aan het eind van deze brief - om de registratie te verbeteren. Ten slotte zij vermeld dat op 1 mei 2007 door de dienst Nationale Recherche van het KLPD op het terrein van dierenrechtenactivisme een internationaal rechtshulpverzoek is uitgevoerd waarbij twee doorzoekingen zijn verricht. Hierbij zijn (computer)materialen in beslag genomen maar geen personen aangehouden.

Op dit moment wordt in Compas - het systeem waarin het Openbaar Ministerie (OM) de ingekomen strafzaken registreert - niet apart bijgehouden of een strafbaar feit verband houdt met dierenrechtenactivisme. Om inzicht te krijgen in het aantal strafbare feiten dat aan dierenrechtenactivisme gerelateerd kan worden, is het OM voor informatie dienaangaande afhankelijk van de hierboven genoemde registratie door het KLPD. Het KLPD houdt echter niet bij of, en zo ja met welk resultaat een strafrechtelijk onderzoek naar aanleiding van het gemelde incident is ingesteld. Wel is het mogelijk hieronder een overzicht te geven van de resultaten van onderzoeken die door, of in samenwerking met, de Nationale Recherche hiernaar zijn uitgevoerd.

Dierenrechtenactivisme in verband met het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) te Rijswijk

Op 10 augustus 2004 vernielden een aantal dierenrechtenactivisten het hekwerk van het apenproefcentrum BPRC te Rijswijk. Naar aanleiding hiervan is onder leiding van het Landelijk Parket door de Nationale Recherche een onderzoek ingesteld en zijn acht personen aangehouden die door het gerechtshof te Den Haag zijn veroordeeld wegens het medeplegen van vernieling tot geldboetes en gevangenisstraffen variërend van twee weken tot een maand. Het tegen dit arrest, door de verdachten, ingestelde cassatieberoep loopt nog.

Dierenrechtenactivisme bedreigingen

In 2004 zijn door het Landelijk Parket twee personen vervolgd wegens bedreiging. Het betrof hier afzonderlijk van elkaar gepleegde strafbare feiten waarbij de verdachten (per mail en telefonisch) bedreigingen hadden geuit jegens personen werkzaam bij respectievelijk het BRPC en een nertsenboerderij. Door de rechter werd hiervoor aan één verdachte een boete opgelegd en werd de andere verdachte veroordeeld tot een taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf. De strafzaak tegen een derde verdachte, wegens een bedreiging gepleegd begin 2005, is door de officier van justitie van het Landelijk parket geseponeerd wegens minderjarigheid van deze verdachte. Vanwege de geuite bedreiging is deze verdachte wel berispt.

Dierenrechtenactivisme bij diverse bedrijven in (de omgeving van) Amsterdam

In samenwerking met de NR zijn onder leiding van het arrondissementsparket Amsterdam door de politie Amsterdam-Amstelland in 2005 drie personen aangehouden wegens strafbare feiten die met dierenrechtenactivisme verband houden. Voornoemde drie verdachten werden door het OM vervolgd voor een groot aantal verschillende feiten die - kort gezegd - bestonden uit vernieling, smaad, bedreiging, openlijk geweld en huisvredebreuk gepleegd op verschillende plaatsen en op verschillende tijdstippen in de periode februari 2005 tot en met september 2005. Het ging hier voornamelijk om strafbare feiten gericht tegen (medewerkers van) Maison de Bonneterie (een luxueus modewarenhuis in Amsterdam dat, ondermeer, bont verkoopt) en bedrijven die - volgens dierenrechtenactivisten - in relatie staan tot het Britse dierenproefcentrum HLS, zoals UPS, Thomas Cook (een reisorganisatie die volgens dierenrechtenactivisten ondermeer reizen aanbiedt naar Mauritius alwaar ook apenfokkerijen ten behoeve van dierproeven zijn) en Glaxo Smith Kline (een farmaceutisch bedrijf). De verdachten zijn door de Amsterdamse rechtbank vervolgens voor een deel van de feiten veroordeeld.

B. Beoordeling AIVD

Bijgaand treft u de AIVD-nota 'Dierenrechtenactivisme in Nederland, springplank voor Europa'. Deze nota is een actualisering van de AIVD-publicatie 'Dierenrechtenactivisme in Nederland, grenzen tussen vreedzaam en vlammend protest', welke de Minister van Justitie en Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in juli 2004 aan de Kamer stuurden (Tweede Kamer, 203-2004, 29 200 VI, nr. 175). Een nieuwe Criminaliteitsbeeldanalyse op het terrein van dierenrechtenactivisme door het KLPD volgt aan het einde van dit jaar.

Algemeen kan worden gezegd dat in het handelen van dierenrechtenactivisten geen vaste lijn valt te onderkennen. Het gaat derhalve niet om een voorspelbaar patroon van acties. In totaal zijn er volgens het KLPD enkele tientallen radicale dierenrechtenactivisten. De AIVD-rapportage uit 2004 bevestigt dat slechts een klein deel van de dierenrechtenactivisten op heimelijke wijze en met gewelddadige middelen tracht het beleid en de praktijk op het terrein van dierenwelzijn te veranderen. De meeste acties op dit gebied zijn als 'burgerlijke ongehoorzaamheid' te kwalificeren.

In de thans voorliggende nota worden als de belangrijkste ontwikkelingen sinds 2004 genoemd:

- Het aantal grootschalige vernielingen en brandstichtingen is niet toegenomen.
- Rond het Biomedical Primate Research Center (BPRC) in Rijswijk is het sinds 2005 rustig.
- Het aantal ondernemingen dat doelwit was en is van radicale dierenrechtenactivisten is in Nederland afgenomen. Activiteiten van Nederlandse radicale dierenrechtenactivisten hebben zich deels verplaatst naar andere Europese landen.
- Een aantal splintergroeperingen is niet langer actief. Thans is *Respect voor Dieren* (RvD) de belangrijkste organisatie op dit gebied, die ook internationaal een belangrijke rol speelt. RvD organiseert en coördineert acties in Europa.
- Het aantal 'home visits' bij directeuren en medewerkers van aan dierproeven te relateren bedrijven en onderzoeksinstellingen is toegenomen. Tijdens deze 'huisbezoeken' worden bestuurders en medewerkers van ondernemingen geïntimideerd door middel van verbaal geweld en bedreigingen, waarbij in veel gevallen ook sprake is van vernielingen en bekladdingen.
- Het is een nieuw fenomeen dat radicale dierenrechtenactivisten zich nu ook richten op beleggers in en aandeelhouders van bedrijven die te relateren zijn aan dierproeven.
- Ook op dit moment kan er niet gesproken worden van een terroristische dreiging vanuit het dierenrechtenactivisme.

3. Maatregelen in het Verenigd Koninkrijk

De noodzaak tot het beschermen van vooral de door dierenrechtenactivisten bedreigde farmaceutische bedrijfstak in het VK, die voor de volksgezondheid en werkgelegenheid van groot belang zijn, leidde in 2004 tot een integraal beleidsprogramma van het Home Office: 'Animal Welfare - Human Rights: protecting people from animal rights extremists'. In dit beleidsprogramma worden een groot aantal maatregelen aangekondigd, zoals hieronder geschetst, onder meer op het terrein van de organisatie van de politie, de wetgeving en bevoegdheden voor de optredende handhavingdiensten.

Op maandag 4 juni jl. heeft een delegatie van het Verenigd Koninkrijk (VK), die het Home Office (programmacoördinator Dierenrechtenactivisme) en het Department of Trade and Industry vertegenwoordigde, overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de departementen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Justitie, de NCTb en Economische Zaken. Van Britse zijde is een toelichting gegeven op de aanpak, die zich richt op de zowel de rechtshandhaving als op de bescherming van economische belangen. De aanpak kent vijf hoofdthema's.

- Nadrukkelijk werd gewezen op het belang van een intensieve nationale aanpak, vooral op het terrein van de informatie-uitwisseling tussen de Politiekorpsen en de speciaal voor het thema opgerichte landelijke eenheid, de National Extremism Tactical Coordination Unit; met de oprichting van deze eenheid in 2004 is de inzet binnen het Verenigd Koninkrijk fors uitgebreid.
- Op grond van de analyse wordt getracht acties van dierenrechtenactivisten te voorkomen en vinden er acties plaats in het kader van 'tegenhouden': het bemoeilijken van fondsenwerving, het monitoren en zo mogelijk verstoren van onwettig gebruik van het Internet door

- dierenrechtenactivisten etc..
- Het doorgeven van relevante informatie aan handhavingdiensten in omliggende landen en op grond daarvan bewerkstelligen van operationele samenwerking.¹
 - Tevens worden in het Verenigd Koninkrijk de bedreigde bedrijfstakken door het Department of Trade and Industry gestimuleerd maatregelen te nemen om de eigen weerbaarheid te vergroten en in bepaalde gevallen ook met gerichte faciliteiten gesteund.
 - Publieksvoorlichting is een andere belangrijke pijler in de Britse aanpak: bewust wordt getracht het belang van de farmaceutische industrie aan het brede publiek duidelijk te maken, terwijl tegelijkertijd wordt aangetoond dat de daarvoor benodigde dierproeven met uitgebreide waarborgen zijn omkleed.

De Britse aanpak betreft verder een aantal wettelijke maatregelen. Demonstranten kunnen worden weggestuurd bij woningen wanneer er sprake is van ordeverstoring, pesterij en bedreiging. De strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake van het wederrechtelijk en provocerend betreden van terreinen ('aggravated trespass') is verruimd. Tevens zijn er maatregelen tegen individuele actievoerders mogelijk, de zogenaamde 'anti social behaviour orders'. Er zijn specifieke maatregelen getroffen ter bescherming van de farmaceutische industrie en de betrokken onderzoeksinstellingen en toeleveranciers in het kader van de Serious Organised Crime and Police Act 2005. Bedreiging met, evenals het daadwerkelijk ontplooiën van activiteiten die het normale commerciële handelen van de genoemde instellingen zouden kunnen belemmeren zijn afzonderlijk strafbaar gesteld. Overigens is van deze strafbepaling sinds de invoering in het VK nog slechts enkele keren gebruik gemaakt. Als sluitstuk van het pakket maatregelen is het mogelijk gemaakt dat de privé-gegevens van directieleden, bestuurders en aandeelhouders van de bedreigde bedrijven beter afgeschermd kunnen worden.

4. De maatregelen van het Verenigd Koninkrijk en het Nederlandse beleid

Het Verenigd Koninkrijk kent een lange en vrij gewelddadige historie wat betreft de acties van dierenrechtenactivisten, de 'animal rights extremists'. Het optreden van deze activisten hangt samen met een sterk ontwikkelde Britse farmaceutische sector en de daarbij behorende onderzoeksfaciliteiten. In termen van omvang en gewelddadigheid van het illegale optreden door dierenrechtenactivisten verkeert het Verenigd Koninkrijk in een uitzonderingspositie. Het verschijnsel in Nederland, dat in ernst en omvang vergelijkbaar is met omliggende landen als België en Duitsland, is niet te vergelijken met de situatie in het VK.

Uw lid Van Haersma Buma heeft gevraagd de maatregelen te beoordelen op relevantie voor de Nederlandse situatie. Daartoe is onder meer nagegaan in hoeverre het optreden door de politie dat door de nieuwe wettelijke maatregelen die in het VK zijn genomen mogelijk is, ook in Nederland mogelijk is op grond van bestaande wet- en regelgeving. Wat blijkt is dat de politie voldoende op

¹ In het kader van dit thema heeft het Verenigd Koninkrijk het initiatief tot het overleg met Nederland genomen. Dit initiatief sloot goed aan bij recente ontwikkelingen in Nederland.

wet- en regelgeving gebaseerde mogelijkheden heeft om tegen demonstraties en demonstranten op te treden. Tegen uitingen van bedreiging in woningen, met het oog waarop in het VK de strafbaarstelling inzake 'aggravated trespass' is verruimd, kan in Nederland doeltreffend worden opgetreden op grond van de artikelen 285 (bedreiging) en 138 Sr (huisvredebreuk). Ook kunnen individuele actievoerders in Nederland worden vervolgd ter zake van het misdrijf van artikel 285b Sr (stalking) in situaties waarvoor in het VK de anti social behaviour orders in het leven zijn geroepen. Bedreigingen gericht tegen de farmaceutische instellingen, onderzoeksinstituten en betrokken toeleveranciers zijn in beginsel eveneens te vervolgen op basis van artikel 285 Sr (bedreiging met geweld tegen personen en goederen). Daarbij is er geen groot verschil in strafmaat tussen het VK (maximaal 5 jaar) en Nederland (maximaal 4 jaar).

Zoals gezegd worden strafbare feiten die verband houden met dierenrechtenactivisme in het VK niet als terroristische misdrijven aangemerkt. Ook in Nederland is dat niet het geval. Het gaat om activisten die bereid zijn misdrijven te plegen om hun doel te bereiken. Die misdrijven kunnen ernstig zijn. Er wordt vaak zaaksschade aangericht en in sommige gevallen is ook sprake van ernstige bedreigingen. Maar er zijn geen aanwijzingen dat het doel van de activisten is de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij als zodanig met ernstige schade te ontwrichten teneinde maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen of politieke besluitvorming te beïnvloeden. Bovendien is in Nederland nog geen sprake geweest van het toebrengen van ernstige ontwrichting van fundamentele structuren in de maatschappij. Ook de AIVD plaatst de kleine, radicale kern van dierenrechtenactivisten daarom in het uiterste (gewelds)spectrum van politiek activisme.

Sinds 2004 heeft het College van procureurs-generaal de strafrechtelijke onderzoeken naar gewelddadig dierenrechtenactivisme aangemerkt als onderzoeken van nationaal belang en daarmee opgedragen aan het KLPD (Nationale Recherche). Vooralsnog zien wij geen reden om de aanpak, zoals deze geschetst in de brief van 8 juli 2004, te wijzigen of uit te breiden naar het niveau van de aanpak in het Verenigd Koninkrijk zoals geschetst onder 3.

Deels zijn de organisatorische maatregelen in het VK (nationale eenheid, internationale samenwerking, zoveel mogelijk trachten acties tegen te houden) vergelijkbaar met de Nederlandse aanpak. De coördinatie van deze aanpak ligt bij het KLPD. Binnen het KLPD is de Unit Contraterrorisme en Activisme (UCTA) de opvolger van de in de brief van 2004 genoemde UTBT. De UCTA onderhoudt nauwe contacten met de officieren van justitie bij het Landelijk Parket die betrokken zijn bij de aanpak van dierenrechtenactivisme. Regelmatig is er overleg met brancheorganisaties die in het bijzonder worden getroffen door de criminele activiteiten van dierenrechtenactivisten. Het 24-uurs meldpunt bij het KLPD functioneert goed. Vertegenwoordigers van bedrijven en organisaties die slachtoffer zijn geworden van gewelddadig activisme melden regelmatig incidenten die worden geanalyseerd door de UCTA. Het KLPD adviseert zo mogelijk de getroffen bedrijven. Ook onderhoudt het KLPD regelmatig contacten met de politieregio's, om aldus de alertheid op verschijnselen van dierenrechtenactivisme hoog te houden.

De UCTA zowel als de Dienst Nationale Rechercheinformatie van het KLPD zijn continu bezig de informatiepositie zo optimaal mogelijk te houden. Daartoe wordt ook de informatie van internetsites van verschillende groeperingen van dierenrechtenactivisten bijgehouden, waarbij gelet wordt op de mogelijkheid van strafrechtelijk optreden. In een aantal gevallen heeft de UCTA acties weten te voorkomen. Succesvol was bijvoorbeeld het volgen, in samenwerking met de politie van het VK, van een grote groep activisten bij hun komst vanuit het VK naar Nederland. Daarmee werd voorkomen dat er op Nederlands grondgebied illegale acties werden uitgevoerd. Op andere momenten komen de gewelddadige optredens, zoals onlangs bij bestuurders van Euronext, onverwacht. Het voornemen voor deze acties werd ook in het Verenigd Koninkrijk niet voortijdig gesignaleerd. De UCTA doet in dergelijke gevallen wel al het mogelijke vervolgacties op te sporen, al dan niet in samenwerking met de collega's in het VK.

Zowel het KLPD als het OM zien, mede naar aanleiding van de vraag van uw lid Van Haersma Buma, reden om te onderzoeken of er verbetering van registratie ten aanzien van illegale acties van dierenrechtenactivisme mogelijk is. Daarvoor dient het probleem te worden ondervangen dat in de normale registratie (dus los van de meldingen die de regio's en parketten doen aan het KLPD) doorgaans geen verbinding wordt gelegd (en dus geen registratie daarvan plaatsvindt) tussen bepaalde delicten en het feit dat deze door dierenrechtenactivisten gepleegd zijn. De zogenaamde doorontwikkeling van de Nationale Recherche, waarover ik u in een later stadium nader zal informeren, is er ondermeer op gericht de informatiehuishouding dusdanig in te richten, dat beter rekening wordt gehouden met het belang van het plaatsen en monitoren van delicten in hun context.

Waar nodig deelt de AIVD relevante informatie op het terrein van dierenrechtenactivisme met de betrokken partijen, zoals Eenheid Bewaken en Beveiligen van de NCTb, het Openbaar Ministerie of burgemeesters.

De AIVD heeft inmiddels ook voorlichting gegeven in de vorm van lezingen bij Nefarma, de overkoepelende organisatie van farmaceutische bedrijven, en de Stichting Informatie Dierproeven, waaraan vele wetenschappelijke instellingen zijn verbonden. Daarbij wordt steeds duidelijk gemaakt dat beleid is dat contact moet worden gelegd met de lokale politie, om eventuele afspraken te kunnen maken over zaken als preventie maar ook waar het opsporing betreft. In sommige gevallen wordt (via de RID) rechtstreeks contact gezocht met de 'bedreigde' ondernemingen.

Aan de ministeries van Economische Zaken, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zal het initiatief in het VK om één aanspreekpunt te creëren voor de bedreigde branches, in aanvulling op de contacten die er met die verschillende branches in het algemeen al zijn, onder de aandacht worden gebracht. In dit kader verdient het idee dat bedrijven en branches internationaal ervaringen en informatie moeten uitwisselen verdere uitwerking.

Binnenkort wordt het actieplan Polarisatie en Radicalisering aan Uw Kamer aangeboden. Hierin staan maatregelen waarmee polarisatie en radicalisering overheidsbreed aangepakt worden. Het primaat hierbij ligt bij de lokale overheid. Dit actieplan is vooral gericht op voorkomen en tegengaan

van islamitische radicalisering en rechtsextremisme, maar heeft ook een preventieve werking op het terrein van dierenrechtenactivisme. Denk bijvoorbeeld aan het bevorderen van het bewustzijn bij jongeren om gebruik te maken democratische middelen om je mening te laten horen in plaats van ondemocratische middelen als gewelddadige of anderszins illegale activiteiten.

Voor een nog bredere en intensieve aanpak (in termen van capaciteit, het faciliteren van bedreigde bedrijven en een publiekscampagne) als de Britse zien wij nog geen aanleiding. Er is op dit moment nog een groot verschil tussen de situatie in het Verenigd Koninkrijk, waar bijvoorbeeld dierenrechtenactivisten soms tientallen keren per maand medewerkers van de bedreigde sectoren in hun woning of woonomgeving lastig vallen, en de situatie in Nederland, waarbij sprake is van een beperkt aantal illegale demonstraties en acties. Niet alleen in omvang, ook in de mate van geweldgebruik en -dreiging is het probleem in het VK veel groter dan in Nederland. Hiermede wordt overigens de ernst van de acties als deze in Nederland plaatsvinden, beslist niet gerelativeerd.

5. Afsluiting

De aanpak van radicaal dierenrechtenactivisme blijft een zaak van nationaal belang. De ontwikkelingen op dit terrein worden daarom intensief gevolgd door het KLPD. Daar waar de gesignaleerde strafbare feiten aanleiding geven tot het starten van een concreet strafrechtelijk onderzoek zal dit door de Nationale Recherche in nauw overleg met het OM ter hand genomen worden.

De Minister van Justitie,

De Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties,